

Varbergs kommun

Förskole- och grundskoleförvaltningen

fgn@varberg.se

Beslut för grundskola efter tillsyn i Ankarskolan 4-9 i Varbergs kommun

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Varbergs kommun att senast den **31 augusti 2021** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart.

Nedan anges de åtgärder som huvudmannen måste vidta för att avhjälpa de påtalade bristerna samt den lagstiftning med tillhörande föreskrifter som huvudmannens åligganden följer av. Enligt 2 kap. 8 § skollagen ansvarar huvudmannen för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. Vidare ska huvudmannen enligt 4 kap. 7 § skollagen, om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, se till att nödvändiga åtgärder vidtas. Dessa bestämmelser ligger till grund för samtliga åtgärder i beslutet om föreläggande.

Skälen för Skolinspektionens ställningstagande i fråga om att verksamheten inte uppfyller krav som följer av föreskrifter som gäller för verksamheten (påtalade brister) samt i fråga om de skyldigheter som huvudmannen måste fullgöra (åtgärder) redovisas nedan.

De omständigheter som råder med anledning av Covid-19

Skolinspektionen är medveten om att många skolor i dagsläget är påverkade med anledning av Covid-19. Följden kan vara stor frånvaro av personal eller att resurser måste tas i anspråk för nya förhållanden. Vi följer kontinuerligt situationen och hur den påverkar skolsystemet i olika delar av landet. Skolinspektionen har satt uppföljningstiden med hänsyn till situationen.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolinspektionen konstaterar att Varbergs kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Eleven ges skyndsamt stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, om eleven riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås (3 kap. 5 § skollagen; läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet [2010:37] (i fortsättningen förkortat Lgr 11), 2.2 Kunskaper, 2.8 Rektorns ansvar).
- Elevens behov av särskilt stöd utreds skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt eller om det finns

särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga (3 kap. 7 § skollagen; Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar).

- Elever som är i behov av särskilt stöd ges stöd på det sätt och i den omfattning som utredningen har visat att de behöver (3 kap. 7-12 §§ skollagen; Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar).

Åtgärder

- Se till att lärarna ger elever i behov av extra anpassningar det stöd eleverna bedöms vara i behov av samt se till att rektorn ger lärarna förutsättningar att kunna göra detta. I detta ingår att rektorn, tillsammans med personalen, identifierar hinder mot att elever kan ges de extra anpassningar som de behöver och vidtar nödvändiga åtgärder för att undanröja dessa hinder (3 kap. 5 § skollagen, Lgr11, 2.2 Kunskaper, 2.8 Rektors ansvar).
- Se till att lärarna, minst en gång per termin, gör genomgångar av samtliga elever för att uppmärksamma/identifiera elever som befaras inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås trots att de getts stöd i form av extra anpassningar, elever som det finns särskilda skäl att anta att extra anpassningar inte skulle vara tillräckliga för, samt elever som uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation (3 kap. 7 § och 10 kap. 12 § skollagen, Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar).
- Se till att rektorn, beträffande varje elev som har identifierats enligt ovan, skyndsamt ser till att elevens behov av särskilt stöd utreds. Efter att utredningen är gjord, ska rektorn eller den personal som rektorn delegerat ansvaret till, ta ställning till om eleven ska ges särskilt stöd. Om en utredning visar att en elev inte behöver särskilt stöd ska detta dokumenteras i ett beslut om att åtgärdsprogram inte ska utarbetas. Om utredningen visar att en elev behöver särskilt stöd ska detta dokumenteras i ett åtgärdsprogram (3 kap. 7 § skollagen, Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar).
- Säkerställ att rektorn ser till att ett åtgärdsprogram utarbetas för varje elev som behöver särskilt stöd och att åtgärdsprogrammet innehåller konkreta och utvärderingsbara åtgärder för arbetet med det särskilda stödet, så att det framgår på vilket sätt och i vilken omfattning eleven ska få stöd. Elever ska ges särskilt stöd i alla ämnen som utredningen visat att eleven är i behov av (3 kap. 7 och 9 §§ skollagen, Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar).

Ytterligare brist språkval

Skolinspektionen konstaterar att Varbergs kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Erbjuder språkval i enlighet med författningarnas krav (10 kap. 4 § skollagen; 9 kap. 5-6 §§ skolförordningen (2011:185)).

Åtgärd

- Se till att språkval erbjuds i enlighet med författningarnas krav, det vill säga att eleven enbart får undervisning i det språk som eleven valt.

Bakgrund

Skolinspektionen har genomfört en riktad tillsyn vid Ankarskolan inom området *extra anpassningar och särskilt stöd*. Inspektionen har varit inriktad på arbetet med elever i årskurserna 7-9. Skolinspektionens utredning har genomförts genom att skriftligt underlag har begärts in och granskats och därefter har intervjuer med lärare, elevhälsan och skolans rektor hållits på distans den 10 och 11 november 2020.

Skolinspektionens bedömning och utredning**Extra anpassningar och särskilt stöd***Skolinspektionens bedömning*

Skolinspektionen bedömer att det föreligger brister i Ankarskolans arbete med extra anpassningar och särskilt stöd för elever i årskurs 7-9. Utifrån de genomförda intervjuerna samt analys av insamlade dokument framkommer det att det finns brister gällande skolans systematiska och organiserade arbete med elevers behov av extra anpassningar och särskilt stöd. Skolinspektionens tillsyn visar att elever inte alltid ges de individuella extra anpassningar som de bedöms vara i behov av. Av intervjuer framgår att vissa former av extra anpassningar inte kan ges på grund av bland annat lokalernas utformning, schematekniska skäl samt förflyttningar mellan klassrum. Förutom att detta innebär att eleverna inte fullt ut ges det stöd de har rätt till och behöver, så innebär det också att det kan bli svårt för skolan att avgöra om en elev är i behov av särskilt stöd, eftersom det då saknas möjlighet att utvärdera vissa former av extra anpassningar. Tillsynen visar också att det finns brister i skolans utredning av och dokumentation gällande elevers behov av särskilt stöd. Trots att det i skolenheten finns ett stort antal elever som över tid inte uppnår kunskapskraven och för vilka extra anpassningar inte ser ut att gett tillräcklig effekt, är det endast för ett fåtal som utredning gjorts och där beslut om åtgärdsprogram fattats. Det finns också brister i de åtgärdsprogram som utarbetats som bland annat innebär att det finns en otydlighet vilket stöd som faktiskt ges eleverna. Vidare finns exempel på att ingripande beslut såsom placering i särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång fattats utan att det först gjorts en utredning av elevens eventuella behov av särskilt stöd. I utredningen visar det sig också att skolan i språkvalet har undervisning och stödjande verksamhet i andra skolämnen än svenska eller engelska (nedan beskrivet under *ytterligare brister*).

Rättslig reglering

Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte

kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt (3 kap. 5 § skollagen).

Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt (3 kap. 7 § skollagen).

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Rektorn får inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges

1. i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 §,
2. i form av distansundervisning och annan undervisning enligt 11 a §, eller
3. i form av anpassad studiegång enligt 12 §.

Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas (3 kap. 9 § skollagen).

Minst en gång varje termin ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas samt om vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Informationen vid utvecklingssamtalet ska grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i förhållande till läroplanen och kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i. Utvecklingssamtal ska i vissa fall resultera i ett sådant åtgärdsprogram som avses i 3 kap. 9 § (10 kap. 12 § skollagen).

Enligt läroplanen har rektorn ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver (Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar).

Skolinspektionens utredning

Alla elever ges inte skyndsamt stöd i form av extra anpassningar

Av intervjuer med lärare och elevhälsa framkommer det att eleverna inte alltid får extra anpassningar i den omfattning eller av det slag som de är i behov av. Lärarna uttrycker att det på grund av bland annat lokalernas utformning, schematekniska skäl samt förflyttningar mellan klassrum inte är genomförbart med alla de extra anpassningar som eleverna bedöms vara i behov av. Även om lärarna i intervjun ger exempel på relevanta extra anpassningar som de identifierat utifrån elevers behov så berättar en lärare att när man har flera elever och många har olika behov går det inte att formulera för många anpassningar då det blir omöjligt i praktiken att genomföra dem. Dessutom uppger lärarna att det kan vara flera elevers behov, inom samma klass, som är svårförenliga och att man då inte alltid kan tillgodose enskilda elevers behov.

Rektor uttrycker att det på skolan diskuteras mycket om hur anpassningar kan göras på gruppnivå och inte bara på individnivå. Rektor berättar vidare att det är inplanerat en kompetensutbildning i januari 2021 där olika stödinsatser ska gås igenom och också hur dokumentationen av dem ska ske. Även om inte extra anpassningar måste dokumenteras så har rektor bestämt att de hädanefter ska föras in i Unikum, för att få en bättre överblick och tydlighet. Hon har också gett i uppdrag till skolans förstelärare att lyfta frågor som rör differentierad undervisning, ämnesdidaktiskt förhållningssätt och formativ bedömning.

Det finns brister i dokumentation och skolans arbete med särskilt stöd

Av de inkomna skriftliga underlagen och i intervjuerna framkommer det att skolan brister i att utreda och dokumentera elevers behov av särskilt stöd. Skolinspektionen har tagit del av en förteckning över elever vid Ankarskolan 7-9 som riskerade att inte nå kunskapskraven i olika ämnen under vårterminen 2020 samt höstterminen 2020. Det finns totalt 45 elever (vårterminen 2020) och 39 elever (höstterminen 2020) i de förteckningar som skickats in. Av de 45 elever som under vårterminen 2020 riskerade att inte nå kunskapskraven i ett eller flera ämnen är det enbart tio elever som fått sina eventuella behov av särskilt stöd utredda. Av dokumentationen kan utläsas att elever, under flera terminer inte nått kunskapskraven i flera ämnen och för en del elever har kunskapsresultaten också försämrats. Av dokumentation framgår således att flertalet av eleverna som riskerade att inte nå kunskapskraven i ett eller flera ämnen inte har fått sina eventuella behov av särskilt stöd utredda. På skolan finns en särskild undervisningsgrupp, kallad Flexen. Av inkomna dokument framgår till exempel att det finns beslut om placering i Flexen där utredningsunderlaget är flera år gammalt. Av dokumenten framgår också att elever har placerats i Flexen innan utredning och/eller beslut om åtgärden har fattats. I ett åtgärdsprogram finns det angivet att en elev har anpassad studiegång i fyra veckors tid, men det är inte angivet hur fördelningen mellan ämnena ser ut i den anpassade studiegången. I samma elevs dokumentation är det sedan ett glapp på ett år innan dokumentation för anpassad studiegång återigen anges. Inte heller i den dokumentationen finns det angivet hur den anpassade studiegången ska se ut, mer än att skoldagen förkortas och avslutas tidigare. I ett annat åtgärdsprogram framgår det att en elev ska gå i Flexen, men åtgärderna är inte mer

specificerade än att eleven i matematik och NO kan få sin kunskapsnivå tillgodosedd av personal i Flexen. I ett åtgärdsprogram finns det inte angivet när utvärdering av anpassad studiegång och liten undervisningsgrupp ska ske under de fyra veckor det särskilda stödet pågår och inte heller vem som är ansvarig för den. Det går inte heller att generellt i åtgärdsprogrammen tydligt särskilja åtgärder som utgör extra anpassningar respektive särskilt stöd. I ett åtgärdsprogram finns en lista, benämnd extra anpassningar för en elev. I nästa åtgärdsprogram för eleven återkommer listan som till viss del innehåller samma åtgärder som tidigare, men nu har den i stället beteckningen särskilt stöd.

Den bild som framkommer i dokumenten bekräftas till viss del av lärare, rektor och specialpedagog i intervjuerna. Lärarna berättar att om stöd för en elev framgår i ett åtgärdsprogram så blir det inte alltid så, eftersom det kan försvinna till något annat. Rektor berättar att det kan vara så att beslut fattats om särskild undervisningsgrupp utan att det funnits ett åtgärdsprogram eller att man trott att det funnits ett sådant. Det kan också vara så att det gjorts utredningar och kartläggningar som inte alltid dokumenterats. Rektor uppger i intervjun att hon tror att det historiskt kan ha funnits problem, men att skolan nu hittat en bättre systematik. Specialpedagogen uppger att hon under höstterminen 2020 fått i uppdrag att gå igenom den dokumentation som finns på eleverna och göra kompletteringar där det behövs, vilket kan gälla saknade utredningar eller saknade dokument där elevers och vårdnadshavares syn på elevens progression och stödinsatser framkommer. En medvetenhet om problematiken framkommer i lärarintervjun där lärarna berättar att de varit mer involverade än tidigare, då de nu fått vara med och formulera skrivningar i åtgärdsprogram.

Skolinspektionens utredning visar att det finns svårigheter i samverkan och kommunikation mellan skolans olika funktioner för att utreda elevers behov av särskilt stöd. Lärarna upplever att de inte alltid får den stöttning av elevhälsan som de behöver eller så bollas problemet tillbaka till läraren. Elevhälsan uppger i intervjun att de erbjuder handledning både enskilt och för arbetslag, gällande enskilda elever eller elevgrupper, men att det blir svårt att få det att fungera, eftersom lärarna är svåra att nå. Elevhälsan liksom lärarna uttrycker att de skulle vilja att skolledningen använder elevhälsan i den organisatoriska planeringen, eftersom ledningen kan dra nytta av de kunskaper som finns hos elevhälsan för att som specialpedagogen uttrycker det "hitta de bästa förutsättningarna för elevernas undervisningssituation".

Motivering till föreläggande som ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen). Eftersom verksamheten vid Ankarskolan 7-9 inte uppfyller författningarnas krav, finns skäl att förelägga Varbergs kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Ytterligare brist språkval

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att språkval inte erbjuds i enlighet med författningarnas krav. Bedömningen görs mot bakgrund av att elever vid Ankarskolan 7-9 som inte vill läsa ett modernt språk som språkval erbjuds att läsa "svensk-engelska", och inte vart och ett av dessa ämnen separat, dvs. svenska eller engelska. Lektionerna består inte av svenska eller engelska utifrån respektive kursplan. Någon undervisning i språkval engelska eller språkval svenska förekommer således inte tydligt för eleverna på dessa lektioner. Lektionerna används bland annat till att ge eleverna hjälp och stöd i andra ämnen. Eleverna fräntas därmed möjligheten att läsa antingen språkval engelska eller språkval svenska.

Rättslig reglering

Enligt 10 kap. 4 § skollagen ska det finnas språkval.

Huvudmannen ska som språkval erbjuda minst två av språken franska, spanska och tyska.

Huvudmannen ska sträva efter att därutöver erbjuda andra språk som språkval (9 kap. 5 § skolförordningen).

En elev får i stället för ett språk som erbjudits enligt 5 § välja något av följande språk som språkval:

1. det språk som eleven ska erbjudas modersmålsundervisning i,
2. svenska eller svenska som andraspråk under förutsättning att eleven i övrigt får undervisning i svenska eller svenska som andraspråk,
3. engelska, eller
4. Teckenspråk (9 kap. 6 § skolförordningen).

Skolinspektionens utredning

Såväl lärare som elevhälsa säger i intervjuerna att lektionerna i språkvalet "svensk-engelska" inte alltid består av undervisning i svenska eller engelska. Istället arbetar eleverna också där med ämnen de behöver extra hjälp i, till exempel naturorienterande ämnen (NO), samhällsorienterande ämnen (SO) eller matematik. Rektor håller med om den bild som ges och säger att eleverna förväntas läsa språk där, men om de behöver hjälp med annat så får eleverna det där. En lärare säger att det har tagits ett indirekt eller direkt beslut om att "svensk-engelskan" är lektioner för att erbjuda extra stöd. En av lärarna ifrågasätter att elever kan få stöd i andra ämnen än svenska och engelska på "svensk-engelskan". En representant för elevhälsan uttrycker att man kan se "svensk-engelskan" som en stödverksamhet om man tänker språk och språkbearbetning i ett vidare perspektiv. Av lärarintervjun framkommer det att ibland undervisar lärarna i något annat ämne än svenska eller engelska, på "svensk-engelskan", bara för att eleverna ska få något gjort på den lektionen.

Motivering till föreläggande som ingripande

Eftersom språkval inte ges i enlighet med författningarnas krav vid Ankarskolan 7-9 föreläggs Varbergs kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

På Skolinspektionens vägnar

2021-02-25

X Fredrik Johansson

Fredrik Johansson
Beslutsfattare
Signerat av: Fredrik Johansson

2021-02-25

X Eva Hansson

Eva Hansson
Föredragande
Signerat av: Eva Hansson

Allmänt om tillsynen:

Mer om Skolinspektionens tillsyn hittar du på www.skolinspektionen.se

Bilagor

Bilaga 1: Fakta om Ankarskolan 4-9

Fakta om Ankarskolan 4-9

Ankarskolan är en kommunal grundskola belägen i Träslövsläge, Varbergs kommun. Skolenheten är en 4-9 skola med cirka 400 elever. Tillsynen har gällt årskurserna 7-9, där det vid tiden för tillsynen, fanns 210 elever.